

Maatschap Hettinga waakt voor korte looplijnen

Oude stal in nieuwe jas

Rundveehouderij | Tekst: Durkje Hietkamp

Maatschap Hettinga in Vrouwenparochie bouwde een compleet nieuwe bovenbouw over de bestaande stal heen.

De nieuwe stal draait prima, ervaren de Hettinga's. Op dit moment worden er 100 dieren gemolken. De oorspronkelijke stal werd te klein en was versleten, maar stond op de meest praktische plek. Terwijl het oude gebouw werd afgebroken, verrees op dezelfde plaats een nieuwe stal. Een avontuur dat al met al goed is uitpakkt.

Melkveehouders Tsjebbe en Mebius Hettinga trekken een dikke jas aan en lopen door de hal vanuit het woonhuis regelrecht de stal in. "Het is hier fris, maar daar hebben de dieren baat bij", zegt Tsjebbe. Hij runt het melkveebedrijf in het Friese Vrouwenparochie samen met zijn ouders en woont er sinds april 2009 met zijn vriendin Baukje. "Toen hebben we van huis geruild met mijn ouders", vertelt Tsjebbe. "Ik heb er net geen dertig jaar gewoond", voegt zijn vader Mebius lachend toe. Hij woont sindsdien in Sint Jacobiparochie, een kleine tien

kilometer verderop, maar helpt elke dag mee op het bedrijf waar het melken zijn kerntaak is.

Forse ontwikkeling

Het melkveebedrijf in Vrouwenparochie werd door maatschap Hettinga gekocht in 1979. "De ligboxenstal was toen zes jaar oud. Het was een bedrijf met een voor die tijd moderne 2+2 rijige ligboxenstal en groeiperspectief", vertelt Mebius. Dat het bedrijf een forse ontwikkeling heeft doorgemaakt, wordt duidelijk bij het zien

van een oude luchtfoto. De sleuvsilo's zijn verplaatst naar de achterzijde van het bedrijf. "Met name in mestopslagcapaciteit is fors geïnvesteerd", vertelt Mebius. In 1983 is een mestsilo geplaatst. Drie jaar later werden mestputten achter de melkstal aangelegd en in 1990 zijn onder de stal drijfmestkelders met roosters geplaatst. "Daarmee waren de frustraties over het uitmeststelsel definitief verleden tijd", herinnert Mebius zich. "In totaal is een mestopslagcapaciteit gerealiseerd van 2700 kuub." In 1991 is een nieuw woonhuis bij het bedrijf gebouwd. >>

>>> Oude stal in nieuwe jas

In 2002 is het bedrijf uitgebreid met een loods, bestaande uit een werktuigenberging en huisvesting voor het jongvee tot 15 maanden. Die stal heeft een open front. Om de koude winter buiten de deur te houden, hebben de veehouders er windbreekgaas langs gehangen. "En dat werkt prima."

Dringende noodzaak

De noodzaak voor een nieuwe melkveestal werd de afgelopen jaren steeds dringender. "De oude ligboxenstal was inmiddels 36 jaar oud en veel te klein. Negentig koeien op zeventig ligboxen betekent een forse overbezetting", vertelt Tsjebbe. "Bovendien was het gebouw versleten. De stal bleek te zijn gebouwd op een oude sloot en was geleidelijk aan verzakt. Het ombouwen van de melkveestal tot jongveestal was geen optie." De knoop werd doorgemaakt en de plannen voor een nieuwe stal werden uitgewerkt. In plaats van nieuwbouw, koos de familie ervoor om stap voor stap de oude stal af te breken en de nieuwe stal over het oude gedeelte heen te bouwen. Een praktische reden lag daaraan ten grondslag: "De oude plek was de beste plaats om de korte looplijnen te behouden."

In maart 2009 begon de strijd. Een maand na rigoureuze sloopwerkzaamheden startte de bouw.

Eerst werd de onderbouw aan één kant in de lengterichting klaargemaakt. Alle koeien verbleven daarbij aan de andere zijde. Vervolgens werden rond het oude gebouw poeren gestort voor de stalen spanten. Zo werd het geheel vijf meter breder en overkapt met een nieuwe bovenbouw. "De onderbouw is slechts tijdelijk, circa tien dagen, zonder dak

geweest", zegt Hettinga. "In augustus hebben we de koeien dag en nacht geweid. Toen is het beton gestort op het nieuwe voerpad wat hierdoor voldoende kon uitharden en verdichten." Voor kerst 2009 werd de bouw opgeleverd. Strak volgens planning en zoals de Hettinga's dat graag wilden.

"Al met al heeft het niet veel tijd gekost, maar wel de nodige frustraties", erkennen de veehouders. De koeien waren krap gehuisvest tijdens de bouw, maar hebben er desondanks weinig hinder van gehad, volgens hen. "De resultaten zijn wel enigszins teruggelopen, maar de koeien waren rustig en de concurrentie om lig- en voerplaatsen viel boven verwachting mee."

De werktuigenberging werd omgebouwd tot potstal voor de koeien die moesten afkalven. "De droge koeien moesten verplicht naar buiten. Het rantsoen tijdens de droogstand was hierdoor niet optimaal. Bovendien leidde de verplichte weidegang vooral tot trammelant bij de pinken die moesten afkalven. Zij laten zich niet makkelijk benaderen", ervaren de ondernemers. Gevolg was dat menig vaars buiten afkalfde met de nodige risico's.

Indeling

De nieuwe stal van 35 meter breed, 70 meter lang en een nokhoogte van 9 meter, heeft een capaciteit voor 106 melkkoeien. Daarnaast zijn er 60 ligboxen bestemd voor het jongvee en is er een potstal voor de droge koeien. Het ontwerp van de stal is grotendeels uitgedacht door adviesbureau Swierstra. De bouw is uitgevoerd door bouwbedrijf Lont. Uitgangspunt was dat het bedrijf door één persoon feilloos is te runnen.

"De indeling is optimaal. Het is een stal met een lange levensduur en een betaalbaar comfort", aldus Tsjebbe. "Een mooie, moderne stal, zonder overbodige luxe."

Melksysteem

De nieuwe melkstal is direct bij de ingang van de stal gevestigd. Een praktische plaats, vinden de Hettinga's. Ook het melksysteem is praktisch, menen zij. De 2x12 solidex melkstal van DeLaval is compact. De put is niet al te breed, maar goed te doen, laten de veehouders zien. Verder wordt door het verticale uitloophek de lengte van de melkstal beperkt gehouden. "Dit scheelt in bouwkosten en reinigingstijd." Het uitgangshek scharniert automatisch mee naar boven wanneer de koeien de stal verlaten, demonstreert Mebius. "Door de ruime uitloopbreedte verloopt de koewissel net zo snel als bij een frontuitgang, maar de oppervlakte van de melkstal is veel kleiner", verklaart hij de keuze.

Bedrijfsopzet

Naast de financiën, zijn diergezondheid, productieresultaten, arbeidsgemak en -plezier aspecten die Tsjebbe heeft meegenomen in zijn nieuwe bedrijfsopzet.

De koeien staan nu jaarrond op stal. "Dit zorgt voor meer rust in de koppel", meent de veehouder. "Bovendien kost weidegang meer tijd en geld dan opstallen en moeten we onze hectares efficiënt gebruiken om voldoende ruwvoer te genereren."

De uitvoering van de nieuwe 2+3 stal is functioneel met windbreekgaas in de zijgevels, brede loop- en tussenpaden en korte looplijnen. "Koeien moeten elkaar gemakkelijk kunnen ontwijken en passeren om rust in het koppel te bewaren. De looppaden van 5 meter zijn breed, net als de ruimte achter het voerhek van 3,5 meter. De koeien kunnen er rustig vreten."

Nieuwe vloer

Beweging voor een koe is belangrijk om het beenwerk gezond te houden. Gladde roosters is een crime voor koeien, ervaren de Hettinga's. "De roosters moeten voldoende grip bieden voor de koe en schoon zijn voor een lage infectiedruk." Het bang zijn om uit te glijden en het heel voorzichtig moeten lopen, gaat ten koste van de prestaties van de koeien, weet hij. "Ze laten hun tochtigheid minder goed zien, nemen minder ruwvoer op en hebben meer kans op kreupelheid. Hierdoor daalt

De nieuwe stal heeft een capaciteit voor 106 melkkoeien en een potstal voor de droge koeien (links).

de melkproductie en leiden behandelingen van de klauwen en extra afvoer van dieren tot hogere kosten." Gekozen is voor profielroosters van Veld-V-Beton die acht keer per dag met een mestschuif worden schoongemaakt. "De profilering van de roosters loopt over de lengte van de balken waardoor er wat vocht in de groeven blijft staan en de roosters minder snel opdrogen. Dat voorkomt een mestfilm", legt Tsjebbe uit.

Lichtplan

Ook een goed lichtplan achten de ondernemers onmisbaar. De stal is uitgerust met het DeLaval lichtstelsel. "Voordeel van deze lampen is dat ze geen stof en vuil aantrekken", zegt de veehouder. "Het systeem bestaat uit acht lampen van 400 Watt die een natuurlijk wit licht geven. De lampen worden aangestuurd op basis van lichtsterkte en 's avonds vanaf tien uur tot vijf uur 's ochtends brandt de nacht TL."

De stal is niet gecertificeerd voor de Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV). "De boxen zijn smaller dan wat de MDV toestaat. We willen daarmee voorkomen dat de koeien scheef gaan liggen. Bovendien wegen de voordelen van een stal waarin rekening is gehouden met de aspecten van de MDV, niet op tegen de hogere bouwkosten", meent Tsjebbe.

Selectiesysteem

De stal is traditioneel ingedeeld met een voergang in het midden van de stal. "Wanneer koeien de voergang moeten oversteken, wordt gebruik gemaakt van het selectiesysteem waarbij de bomen eenvoudig naar beneden kunnen", laat Tsjebbe zien. De diergezondheid en het dierenwelzijn zijn met de nieuwe stal sprongen vooruitgegaan, volgens hem. Er is minder mastitis en het aantal klauwproblemen is fors afgenomen. Ook worden de dieren beter tochtig, ogen fitter en gezonder en kunnen makkelijker hun melk produceren. Scherp voeren is een belangrijk aspect van de bedrijfsstrategie. Het rantsoen bestaande uit kuil, bierbostel (1 kg), mais en raap (1,5 kg) wordt aangevuld met maximaal 8 kilo brok. "Dankzij de nieuwe stal hebben we de mogelijkheid om een zwakkere koe langer te laten lopen en kunnen we makkelijker selecteren op koeien die het harde krachtvoersysteem niet kunnen waarmaken."

Toekomstverwachting

Verdere schaalvergroting is niet wat Tsjebbe ambieert. "Dan lopen we tegen een ruwvoertekort aan." Prioriteit is het verhogen van de gemiddelde leeftijd van de koeien. "Dat lukt alleen als alles vlekkeloos verloopt en er weinig probleemkoeien zijn. Daarom is er een potstal voor de afkalvende en selectiekoeien

Maatschap Hettinga

Op het bedrijf van de familie Hettinga wordt met een koppel van 100 koeien een melkquotum van 7,5 ton volgemolken. De gemiddelde melkproductie is bijna 8500 liter met 4,35 procent vet en 3,55 procent eiwit.

Het bedrijf omvat 50 hectare, inclusief 6 hectare mais. Naast het melkveebedrijf voeren de melkveehouders op kleine schaal loonwerk uit.

De ligboxenstal die in 2009 is gebouwd, heeft een capaciteit voor 106 koeien. Daarnaast zijn er 60 boxen voor het oudere jongvee. Voor de kalfkoeien is er een potstal waarvoor wekelijks 400 kilo stro nodig is, volgens melkveehouder Tsjebbe Hettinga. Gemiddeld worden de koeien op het bedrijf 4,8 jaar oud.

en is er een ruimte ingericht voor het bekappen van de klauwen."

Bouwen staat voorlopig niet meer op Tsjebbe's actielijst. "Over een aantal jaren hoop ik het bedrijf volledig te hebben overgenomen en een jaarproductie van een miljoen liter melk te hebben gerealiseerd." Centraal staat voor hem het genereren van voldoende inkomen, "maar werkplezier staat voorop. Een ondernemer moet geen slaaf zijn van zijn eigen bedrijf. Optimaliseren is soms dan ook beter dan doorgroeien, maar met stilstand kom je er niet", besluit hij. ♦

Melkveehouders Tsjebbe (links) en Mebius Hettinga streven naar een efficiënte ruwvoerbenuiting.